

Bài 24 : KHỞI NGHĨA NÔNG DÂN ĐÀNG NGOÀI THẾ KỈ XVIII

1. Nguyên nhân khởi nghĩa

- Từ giữa TK XVIII, chính quyền vua Lê, chúa Trịnh quanh năm hội hè, yến tiệc vung phí tiền của. Quan lại binh lính ra sức đục khoét nhân dân
- Quan lại, địa chủ ra sức cướp đoạt ruộng đất của nông dân
- Sản xuất nông nghiệp đình đốn, thiên tai, hạn hán xảy ra liên tiếp
- Công thương nghiệp sa sút, chợ phố điêu tàn
- Vào những năm 40 của TK XVIII, hàng chục vạn nông dân chết đói, nhiều người phải bỏ làng đi phiêu tán → khởi nghĩa bùng nổ

2. Những cuộc khởi nghĩa lớn:

- Trong khoảng 30 năm của TK XVIII, khắp đồng bằng Bắc Bộ và vùng Thanh – Nghệ đã nổ ra hàng loạt cuộc khởi nghĩa nông dân
  - Khởi nghĩa Nguyễn Dương Hưng (1737) ở Sơn Tây
  - Khởi nghĩa Nguyễn Danh Phương (1740-1751) ở Sơn Tây, Thái Nguyên, Tuyên Quang.
  - Khởi nghĩa Nguyễn Hữu Cầu (Quận He) (1741-1751) ở Đồ Sơn (Hải Phòng) sau lan đến Kinh Bắc uy hiếp Thăng Long..
  - Khởi nghĩa Hoàng công Chất (1739-1769) ở Sơn nam, sau lên Tây Bắc được nhân dân Tây Bắc hết lòng ủng hộ
- **Kết quả:** Các cuộc khởi nghĩa trước sau đều bị thất bại, nhiều thủ lĩnh bị bắt, bị xử tử, nhưng cũng đã góp phần làm cho cơ đồ họ Trịnh lung lay

Tuần 26 :

BÀI 25 : PHONG TRÀO TÂY SƠN I – KHỞI NGHĨA NÔNG DÂN TÂY SƠN

1 Nguyên nhân bùng nổ.

- Từ giữa TK XVIII, chính quyền họ Nguyễn ở Đàng Trong suy yếu dần. Ở triều đình, Trương Phúc Loan nắm hết quyền hành, tự xưng “quốc phó“, khét tiếng tham nhũng
- Ở các địa phương, quan lại, cường hào kết thành bè cánh, đả áp, bóc lột nhân dân thậm tệ và đua nhau ăn chơi xa xỉ.
- Nông dân bị lấn chiếm ruộng đất và phải chịu nhiều thứ thuế, nỗi oán giận của các tầng lớp nhân dân ngày càng dâng cao.
- 3 anh em Tây Sơn hiểu được nguyện vọng nhân dân muốn lật đổ họ Nguyễn, đã huy động được lực lượng nhân dân và bộ phận tầng lớp thống trị yêu nước đứng lên khởi nghĩa

2. Khởi nghĩa Tây Sơn bùng nổ:

- Mùa xuân năm 1771, ba anh em nhà Tây Sơn là Nguyễn Nhạc, Nguyễn Huệ và Nguyễn Lữ lên vùng Tây Sơn thượng đạo (AN Khê – Gia Lai) lập căn cứ, dựng cờ khởi nghĩa
- Nghĩa quân được các tầng lớp nhân dân, đặc biệt là đồng bào thiểu số ủng hộ, lực lượng ngày càng mạnh, nghĩa quân đánh xuống Tây Sơn hạ đạo (Tây Sơn – Bình Định) rồi mở rộng xuống đồng bằng.
- đi đâu nghĩa quân cũng lấy của nhà giàu chia cho người nghèo → Các tầng lớp nhân dân tham gia nghĩa quân ngày càng đông, kể cả hào mục địa phương cũng nổi dậy hưởng ứng

BÀI 25 : PHONG TRÀO TÂY SƠN

II-TÂY SƠN LẬT ĐỔ CHÍNH QUYỀN HỌ NGUYỄN VÀ ĐÁNH TAN QUÂN XÂM LƯỢC XIÊM

1. Lật đổ chính quyền họ Nguyễn:

- Tháng 9/ 1773 quân Tây Sơn chiếm được phủ Quy Nhơn→địa bàn hoạt động của nghĩa quân rộng suốt từ Quảng Nam đến Bình Thuận.
- Chúa Trịnh cử tướng Hoàng Ngũ Phúc chỉ huy 3 vạn quân tiến công chiếm Phú Xuân, chúa Nguyễn phải vượt biên vào Gia Định.
- Quân tây Sơn ở thế bất lợi : mạn Bắc có quân Trịnh, mạn Nam có quân Nguyễn. Trước tình hình đó, Nguyễn Nhạc tạm hòa hoãn với quân Trịnh để dồn sức đánh chúa Nguyễn
- Trong lần tiến quân năm 1777, Tây Sơn bắt giết được chúa Nguyễn, chỉ còn Nguyễn Ánh chạy thoát. Chính quyền họ Nguyễn đến đây bị lật đổ

2. Chiến thắng Rạch Gầm - Xoài Mút (1785)

a) Nguyên nhân: Nguyễn Ánh sang cầu cứu vua Xiêm, năm 1784, hơn 5 vạn quân thủy, bộ Xiêm đã kéo vào đánh chiếm miền Tây Gia Định (các tỉnh miền Tây Nam Bộ) và gây nhiều tội ác đối với nhân dân

b) Diễn biến:

- Tháng 1/1785 Nguyễn Huệ kéo quân vào Gia Định, và bố trí trận địa ở khúc sông Rạch Gầm-Xoài Mút (Châu Thành – Tiền Giang) để nhử quân địch..
- Quân Xiêm bị tấn công bất ngờ nên bị tiêu diệt gần hết, chỉ còn vài nghìn tên sống sót theo đường bộ chạy về nước. Nguyễn Ánh thoát chết, sang Xiêm lưu vong

*** Ý nghĩa :**

- Đây là một trong những trận thủy chiến lớn nhất và lừng lẫy nhất trong lịch sử chống ngoại xâm của dân tộc ta
- Chiến thắng quân xâm lược Xiêm đã đưa phong trào Tây Sơn phát triển lên một trình độ mới. Từ đây, phong trào Tây Sơn trở thành phong trào quật khởi của cả dân tộc

BÀI 25 : PHONG TRÀO TÂY SƠN

III- TÂY SƠN LẬT ĐỔ CHÍNH QUYỀN HỌ TRỊNH

1/ Hạ thành Phú Xuân tiến ra Bắc Hà .

- Tháng 6 năm 1786 được sự giúp sức của Nguyễn Hữu Chỉnh, nghĩa quân Tây Sơn nhanh chóng hạ thành Phú Xuân rồi tiến ra nam sông Gianh, giải phóng toàn bộ đất Đàng Trong
- Với khẩu hiệu “phù Lê diệt Trịnh”, Tây Sơn tiến quân ra Bắc.
- Giữa năm 1786, Nguyễn Huệ đánh Thăng Long, chúa Trịnh bị dân bắt đem nộp cho Tây Sơn. chính quyền họ Trịnh sụp đổ.
- Nguyễn Huệ vào thành, giao chính quyền cho vua Lê rồi trở về Nam

Ý nghĩa : Nghĩa quân Tây Sơn tiêu diệt họ Nguyễn ở đàng trong và lật đổ chúa Trịnh ở đàng ngoài tạo điều kiện cho việc thống nhất đất nước, đáp ứng nguyện vọng nhân dân.

2/ Nguyễn Hữu Chỉnh mưu phản - Nguyễn Huệ thu phục Bắc Hà.

- Sau khi quân Tây Sơn rút về Nam, tình hình Bắc Hà lại rối loạn, Lê Chiêu Thống không dẹp nổi nên mời Nguyễn Hữu Chỉnh ra giúp và đánh tan tàn dư họ Trịnh.
- Nguyễn Hữu Chỉnh từ đó lộng quyền và ra mặt chống lại Tây Sơn
- Nguyễn Huệ sai Vũ Văn Nhậm ra Bắc trị tội Chỉnh, Vũ Văn Nhậm lại kiêu căng, có mưu đồ riêng. Giữa năm 1788 Nguyễn Huệ ra Bắc diệt Nhậm
- Các sĩ phu nổi tiếng ở Bắc hà hết lòng giúp Nguyễn Huệ như Phan Uy Ích, Ngô Thì Nhậm, Nguyễn Thiếp xây dựng chính quyền ở Bắc Hà

Tuần 28 :

BÀI 25 : PHONG TRÀO TÂY SƠN

IV- TÂY SƠN ĐÁNH TAN QUÂN THANH

1/ Quân Thanh xâm lược nước ta.

- Lê Chiêu Thống sai người sang cầu cứu nhà Thanh. Vua Càn Long nhà Thanh nhân cơ hội này thực hiện âm mưu xâm lược nước ta để mở rộng lãnh thổ xuống phía Nam
- Cuối năm 1788, tướng nhà Thanh là Tôn Sĩ Nghị chỉ huy 29 vạn quân, chia thành 4 đạo tiến vào nước ta
- Trước thế mạnh lúc đầu của giặc, Ngô Văn Sở và Ngô Thì Nhậm một mặt cho quân rút khỏi Thăng Long về xây dựng phòng tuyến ở Tam Điệp – Biện Sơn; một mặt cho người về Phú Xuân cấp báo với Nguyễn Huệ
- tại Thăng Long, quân Thanh và bè lũ Lê Chiêu Thống ra sức cướp bóc, đốt nhà, cướp của, giết người rất tàn bạo... khiến cho lòng căm thù của nhân dân ta lên đến cao độ

2. Quang Trung đại phá quân Thanh

- Trước tình thế đó, Nguyễn Huệ lên ngôi hoàng đế (1788), lấy niên hiệu là Quang trung và lập tức tiến quân ra Bắc
- Trên đường đi, đến Nghệ An, Thanh Hóa, Quang Trung đều tuyển thêm quân
- Từ Tam Điệp, Quang trung chia quân làm 5 đạo: đạo chủ lực do Quang Trung chỉ huy tiến vào Thăng long; đạo thứ 2 và 3 đánh vào nam Thăng Long; đạo thứ 4 tiến ra Hải dương; đạo thứ 5 lên Lạng Giang chặn đường rút lui của giặc.
- Đêm 30 tết, quân ta vượt sông Gián Khẩu, tiêu diệt toàn bộ quân địch ở đồn tiền tiêu
- Mờ sáng mùng 5 tết, quân ta đánh đồn Ngọc Hồi, quân Thanh chống cự không nổi, bỏ chạy tán loạn. Cùng lúc đó, đạo quân của đô đốc Long đánh đồn Đống Đa, tướng giặc là Sầm Nghi Đống thất cố tự tử. Tôn Sĩ Nghị cùng một số võ quan vội vượt sông Nhị sang Gia Lâm
- Trưa mùng 5 tết, Quang trung cùng đoàn quân tây Sơn chiến thắng kéo vào Thăng Long

3. Nguyên nhân thắng lợi và ý nghĩa lịch sử:

*** Nguyên nhân thắng lợi :**

- Nhớ ý chí đấu tranh chống áp bức bóc lột, tinh thần yêu nước, đoàn kết và hi sinh cao cả của nhân dân ta
- Sự lãnh đạo tài tình, sáng suốt của Quang trung và bộ chỉ huy nghĩa quân. Quang trung là anh hùng dân tộc vĩ đại

*** Ý nghĩa lịch sử :**

- Thắng lợi của phong trào Tây Sơn trong việc lật đổ chính quyền phong kiến thối nát Nguyễn – Trịnh – Lê đã xóa bỏ ranh giới chia cắt đất nước, đặt nền tảng cho việc thống nhất quốc gia
- Thắng lợi của phong trào Tây Sơn trong việc chống quân xâm lược Xiêm và Thanh có ý nghĩa

lịch sử to lớn : giải phóng đất nước, giữ vững nền độc lập của Tổ Quốc, một lần nữa đập tan tham vọng xâm lược nước ta của các đế chế quân chủ phương Bắc

BÀI 26 : QUANG TRUNG XÂY DỰNG ĐẤT NƯỚC

1. Phục hồi kinh tế , xây dựng văn hóa dân tộc.

- Bắt tay xây dựng chính quyền mới, đóng đô ở Phú Xuân

* Nông nghiệp :

- Ra “chiếu khuyến nông” để giải quyết tình trạng ruộng đất bỏ hoang và nạn lưu vong, nhờ đó sản xuất nông nghiệp được phục hồi nhanh chóng.

- Bãi bỏ hoặc giảm nhẹ nhiều loại thuế , nhờ đó nghề thủ công và buôn bán được phục hồi dần

* Văn hóa :

- Ban bố “chiếu lập học”, các huyện, xã đều được nhà nước khuyến khích mở trường học;

- Dùng chữ Nôm làm chữ viết chính thức của nhà nước

2.Chính sách quốc phòng ,ngoại giao

- Sau chiến thắng Đông Đa, nền an ninh và toàn vẹn lãnh thổ vẫn bị đe dọa :

+ Phía Bắc, Lê Duy Chỉ vẫn lén lút hoạt động ở biên giới

+ Phía Nam, Nguyễn Ánh cầu viện Pháp và chiếm lại Gia Định

- Tiếp tục thi hành chế độ quân dịch. Tổ chức quân đội bao gồm bộ - thủy - kỵ - tượng binh, có nhiều chiến thuyền lớn...

- Chính sách ngoại giao :

+ Đối với nhà Thanh : mềm dẻo nhưng kiên quyết bảo vệ từng tấc đất của Tổ quốc

+ Đối với Nguyễn Ánh : quyết định mở cuộc tấn công lớn để tiêu diệt, kế hoạch đang tiến hành thì Quang Trung đột ngột từ trần (16 / 9 / 1792). Quang Toản lên kế nghiệp, nhưng từ đó nội bộ triều đình Phú Xuân suy yếu dần

LỊCH SỬ ĐỊA PHƯƠNG

BÀI 3- lớp 7

QUÁ TRÌNH SÁT NHẬP VÙNG ĐẤT SÀI GÒN VÀO LÃNH THỔ ĐẠI VIỆT I/VÙNG ĐẤT SÀI GÒN THẾ KỶ XVII

1.Vùng đất Sài Gòn sau gần 1 thế kỷ khai khẩn

Sài Gòn trở thành một nơi dân cư đông đúc, từ 1 vạn người tăng lên khoảng 6 vạn người

Ruộng đồng trù phú, vườn tược xanh tươi xóm làng, nhà cửa san sát.

Nghề chính của cư dân là nông nghiệp trồng lúa và các loại hoa màu. Bên cạnh các nghề thủ công nghiệp cũng phát triển như: xay sát gạo, rèn, gốm, dệt..

Hoạt động thương mại cũng phát triển.

2.Cuộc sống sung túc của những người khai hoang

Đòi sống vật chất người dân Sài Gòn ngày càng nâng cao: nhà tường, nhà ngói thay dần cho lều tranh, những bữa ăn ngon thay cho cảnh đói rét.

Đòi sống tinh thần phong phú: bên cạnh thờ cúng tổ tiên đã có từ ngàn năm trước, người Sài Gòn còn thờ cúng những người có công khai hoang, lập làng.

Lập chùa chiền, đình miếu để thờ phụng, làm nơi sinh hoạt

II/ DÂN LÀNG MỞ ĐẤT TRƯỚC, NHÀ NƯỚC ĐẾN CÀI TRỊ SAU

Năm 1623, Chúa Nguyễn cho lập sở thuế tại Sài Gòn.

Năm 1679, Chúa Nguyễn cho lập đồn dinh ở Sài Gòn, đặt các chức quan cai bộ, kí lục cai quản.

Năm 1698, Chúa Nguyễn cử thống suất Nguyễn Hữu Cảnh đi kinh lược vùng đất Nam Bộ, đặt phủ Gia Định, lấy đất Sài Gòn làm huyện Tân Bình → từ đây đất Sài Gòn Gia Định trở thành 1 đơn vị hành chính của nước Đại Việt lúc bấy giờ.

Mọi thắc mắc Phụ huynh và học sinh có thể liên hệ:

- **Cô Huyền (SĐT: 0934440467)**
- **Cô Hằng (SĐT: 0981678786)**
- **Cô Phương (SĐT:0909748238)**

Chúc các em học sinh ôn tập thật tốt